

GAZETA TRANSILVANIEI

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe un an 24 cor.; pe 1/2 an 12 cor.; pe 3 luni 6 cor., pentru Romania si streinatate pe un an 40 lei; pe 1/2 an 20 lei.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Apare seara, in fiecare zi de lucru.

Redactia si administratia: Strada Prandului Nr. 15. Inscrerile se primesc la administratie. Pretul dupa tarif si invelial. Manuscrisele nu se inapoiază. TELEFON Nr. 226.

Cârja arhipăstorească.

Cârja arhipăstorească a căzut zilele trecute din mână inepentită de vreme a patriarhului care a fost Ioan Mețianu. Timp de aproape jumătate de secol marele mort a avut unele din situațiile pline de răspundere în biserica română gr. or., dar mai ales în timpul cât a ținut în mână cârja arhipăstorească, chemat fiind să conducă nala acestei biserici cu vigilență prin timpuri, când valorile vieții politice erau deosebit de agitate, și au fost chiar momente decizatoare pentru rosturile noastre naționale.

Pentru acest timp atitudinea arhipăstorului dela Sibiu a fost se pare dintre cele mai potrivite. Biserica, prin ținuta de rezerve față de viața politică militantă, a rămas ca o stâncă puternică, neșuferind nimic organismul ei atât de bine întărit prin formele constituționale autonome garantate prin lege, pe care a reușit marele Andreiu să-l consolideze. De altă parte interesele bisericesti și ale școlii confesionale au fost în repetite rânduri luate în apărare prin graiul decedatului cap văzut al mitropoliei ortodoxe din Transilvania și Ungaria, și se făcuse ce se putea pentru a se înlătura să ajungă la valoare de drept proiecte îndrăznețe, menite să submineze rostul cultural, reprezentat de școlile confesionale, al bisericii.

Totdeauna prudent și chibzuit, regretatul patriarh al bisericii rom. gr. or. autocefale din patrie n'a fost partisanul atitudinii agresive față de stat, pentru a nu provoca strângerea norilor grei cari să pună în joc existența instituțiilor cu rădăcini milenare în trecut, viața noastră națională, iar cât privește menirea internă a bisericii de răspânditoare a ideilor creștine, moralizatoare, cu avertismente pentru o fortificare materială sufletească a credincioșilor, fostul arhipăstor a fost la culmea chemării. Istoria va judeca, cu rigoarea cuvenită, cele două atitudini, în vreme de radicale prefaceri, îndeosebi în era când se inaugurasă o politică guvernamentală amenințătoare pentru naționalități. Credem că ținându-se seamă de considerații de ordin politic, judecata pronunțată de istorie va fi, că Mețianu a fost celce a găsit nota justă a situației.

Politica militantă rămâne să

o facă reprezentanții politici ai neamului nostru din această țară, de cari avem, cu deplină cădere, competență. Fluctuantă viață politică pe care vrem să o întărim vor ști-o dirija aceștia, și desigur arhieriei, cari să lăchese transacții în dosul lor, nu vor fi. Deosebirea între rostul restabil și acum al vieții politice naționale și rostul statornic, cu tradiții seculare al bisericii, se face cu tot mai multă precizie, și cel dintăiu are rădăcinile în cel din urmă, în opera de întărire sufletească, de păzire a legii românești pe care o săvârșește biserica. De altfel este de sine înțeles că arhieriei vor fi intransigenți în sentimentul lor românesc, atitudinea lor va sta totdeauna în consonanță cu sentimentul național și cu starea de drept a bisericii noastre, pe care o vor apăra-o cu toată energia cuvenită, și vor identifica sufletul lor cu sufletul colectiv al poporului.

Incontestabil, cârja mitropolită este împreună cu uriașe răspundere, și ea trebuie să stea numai în mâna care va ști să fie conștientă de plenitudinea puterii omenești și dumnezeiești acumulată în ea, care va ști se găsiască nota justă a situației, va ști să satisfacă exigențelor moderne ale culturii naționale, va ști să reprezinte demnitățile naționale a bisericii noastre românești gr.-răsăritene, care este o biserică eminamente națională.

Promisiunile ententei făcute Belgiei.

Agentia Havas comunică: Reprezentanții diplomației ai Franței Angliei și Rusiei au înmănat ministrului de externe al Belgiei o declarație, prin care se reînnoiesc în mod solemn îndatoririle lor, de a nu pune capăt ostilităților, fără a restabili independența politică și economică a Belgiei și fără a o despăgubi în mod abundent pentru pagubele suferite. La momentul dat reprezentanții ententei vor invita guvernul belgian să participe la tratativele de pace.

Ministrul Belgiei a mulțumit exprimând convingerea, că Belgia va renaște din ruinele sale.

Ambasadorii italian și japonez au dat o declarație analogă.

Comerțul universal.

— Repriveri actuale. —

Când într-o comună să așeze un om tânăr și își deschide o dughănie, este un semn că comuna este în stare bună și poate câpăta pe tizerul comerciant. Tinerul nostru neavând capital va vinde la început numai sare și tabac, mai târziu alte și alte lucruri trebuiesc, până ce, ajungând la un mic capital, — va aduce tot felul de marfă. În anii tinereții va lucra ziua și noaptea cu comerciantul nostru va ajunge la curând la bună stare. Având avere destulă, va duce mai târziu o viață mai comodă iar la bătrânețe nu-și va mai vedea de prăvălie. Altul îi va lua mușterii și va cuprinde terenul de mai înainte.

Cu totul altceva să întâmplă când se așeze deodată sau în interval scurt doi sau mai mulți oameni tineri la același sat. Atunci se va începe lupta pentru existență. Pe căi lărate și neieritate să va mii și altul să acapereze puținii mușterii din sat, să aducă la sapă de lemn pe ceilalți și a le pune valsa în spicare pentru a pleca înșoi de unde au venit.

Același lucru îl vedem și în comerțul universal. Terenul acestui comerț sunt coloniile iar comercianții sunt popoarele. Și aceste până sunt tinere deosebită o activitate mai mare și ajungând la bunăstare își vor neglija afacerile și alte popoare mai tinere le vor cuprinde coloniile avute.

Comerțul universal are două căi. Calea mai sigură și mai puțin rentabilă e cea pe uscat, care a fost urmată de evrei, de germani și de alte popoare și calea mai riscată, dar mai rentabilă pe apă, care a dus la dezvoltatul comerțului universal.

Prima piață comercială din lume a fost Egiptul. Aici s'au concentrat toate bogățiile lumii cunoscute pe atunci și faraonii înalțându-și de bogăție și-au ridicat monumente așa de mărețe, încât nici azi nu pot fi urmați. Bogăția însă a dus la trândăvie. Comerțul de pe uscat l-au cuprins evreii, iar cel de pe mare fenicienii. Fenicienii nu s'au îndestulat însă cu litoralul Asiei mici, ci s'au estins la nord până la Marea Neagră, iar la vest până la Atlas, sau Gibraltarul de azi.

Orașele feniciene Tir, Bijlos și Troia erau centrul comercial de pe atunci. Locul fenicienilor l-au cuprins în rășărit Grecii, iar în apus romanii. Grecii au dărmărat Troia, iar Romanii Cartagina și Fenicienii au dispărut de pe terenul comercial.

Același lucru se repetă și la începutul evului mediu. Turcii au răpit pe Grecii moșii din Constantinopol și comerțul din apus ajunge în mâinile venețienilor, cari dominau întreaga Mare Mediterană, centrul comerțului universal de pe atunci.

Cu descoperirea Americii s'a deschis alte căi pentru comerțul universal. Marea Mediterană ajunge în al doilea plan și oceanul Atlantic devine

centrul comerțului spaniol și portughez și aduc comori fabuloase din neal continent, dar ajungând la bunăstare le ocupă Belgienii și Olandezii, locul lor. Dar nici aceștia nu au putut stăpâni mult comerțul universal, locul lor îl ocupă geșterii de pe malul Tamisei și Albionul ajunge centrul comercial din lume. Pentru a-și asigura stăpânirea peste comerțul universal, Englezii au scos pe granzii spaniolii din Gibraltar, au tăiat făga de pământ ce lega Asia de Africa cucerind coloniile.

Napoleon învingătorul lumii a vrut să ajungă stăpân și peste comerțul universal. În măsurarea groznică a lăsat însă stăpâna marilor învingătoare și stăpânul Europei e transportat pe o insulă solitară.

Peira te din tine Izraile sunt cuvintele profetice ale testamentului vechiu. America, filca demisordată a Albionului, s'a emancipat de sub tutela Londrei și pulul este azi mai cuminte ca ciiorul Azi Statelor-Unite în într-o mână pacea și în cealaltă războiul. Un singur semn și exportul de arme și muniții să oprește și pacea mult dorită va scobori peste pisaurile noastre. America însă nu vrea să oprească măcelul monstru, păstrucă numai pe ruinele noastre poate stăpâna peste Oceanul Atlantic, care este și azi centrul comerțului universal.

Săpându-ne însă nouă groșea, se va înapoa în viitor pe sine însăși. Canalul Suez a deschis calea spre bogățiile Indiilor, iar canalul Panama a deschis o altă lume neexploată încă: Oceanul Pacific este centrul comercial al viitorului.

Aici s'a înălțat însă un alt popor cu mult mai viguros și mai dornic de lucru ca miliardarii americani, poporul japonez, care a știut împreuna cultura veche a orientului cu civilizația apusului. În lupta pentru monopolizarea comerțului universal toate privirile Americii au fost îndreptate spre Europa. A văzut cu groază crescând puterea maritimă a Angliei, a văzut ridicându-se din țărână, la glasul Kaiserului, o flotă puternică germană și a văzut înarmările cumplite ale tuturor Statelor din Europa.

O flotă puternică este scutul comerțului pe mare. Creșterea flotei de război aduce cu sine și înmulțirea vaselor de comerț. Înskeli miliardari vedeau în lupta pentru hegemonia Atlanticii întreaga flotă europeană unită în contra lor. Deaceia lucră acum la nimicirea noastră.

Dar roata-i tot roată, ea se învârtă mereu în războiul de acum poate să lasă învingătoare America și va monopoliza cât-va timp comerțul universal. Dar numai cât-va timp, pentru că până când le-a fost ținția privirea spre noi, până atunci s'a poroit ruinarea casei proprii. Japonezii au trecut ca simpli muncitori în America și azi constată senatorul Worth, că aceștia nu sunt niște muncitori simpli ci sunt reșevisti, cari steu și azi sub comandă militară. În sedința din 31 Ianuarie a senatului american s'a făcut descoperirea senzațională că în-

treaga costă vesticii a Americii și cu deosebire California, Mexic și Insula Hawaii sunt în mâinile Japonezilor 40000 rezerviști Japonezi provăzuți cu arme, muniții, bombe, ba și cu stațiuni de telegrafe fără armă, așteaptă porunca din Tokio ca să aprindă casa deasupra Statelor-unite. La sfârșitul vorbirii sale — a depus senatorul Worth un memorandum pe masa senatului în care s'a cuprind toate documentele cu cari dovedește adevărul aserțiunilor sale. Pentru înlăturarea pericolului galbin propune să se înființeze o armată de 800000 oameni, cari în timp de pace să lucreze ca și Japonezii prin fabricile din ținuturile esupe și cel mult odată la săptămână să facă și deprinderi militare. În februarie acesta crede senatorul că va putea salva patria de perire și va putea șușinea hegemonia peste comerțul din oceanul Pacific, care prin deschiderea canalului Panama a ajuns a fi centrul comerțului universal.

Toate popoarele dela începutul lumii până în veacul telegrafiei fără armă s'au silit să ajungă stăpâne peste comerțul pentru a putea stringe bogățiile lumii. Dar toate au pățit ca tinerul nostru comerciant, au lucrat din reșputeri la început pentru a să da lenii și desfrâului la sărșit. Pe toate însă le-a ajuns Nemezia, pentru că roata-i tot roată, ea se învârtă mereu. Din ruinele Europei se va înălța America iar pe ruinele ei să va ridica în lupta cea mare a raselor Japonia și rasa galbina și va stăpâni în viitor comerțul universal.

Regele Nichita și tratativele de pace.

Ministrii rămași în Muntenegru au adresat în 2 Februarie regelui Nikita o invitare, ca să înceapă tratativele de pace cu delegații austro-ungari, nominând în acest scop pe mijlocitorii săi. Această invitare s-a trimis regelui Nikita prin mijlocirea ambasadei spaniole, fără a sosi însă până acum vre-un răspuns.

Wilson candidază. Din Washington se anunță, că președintele Wilson a declarat în mod formal, că va candida la postul de president al Statelor-Unite. După alte știri din Newyork fostul ministru de război american Garrison a plecat în turneu spre a agita în contra lui Wilson.

Camera greacă a votat o moțiune de încredere în guvern, cu 266 voturi, contra 6. Gunaris a declarat că Grecia își menține armata mobilizată și că nu va intra în acțiune decât când interesele ei naționale i-o vor impune.

Răvaș

de Margareta Meșter.

Vorbeam de tema predlectă, în jurul căreia s'învrăte tot senzul vieții mele. De iubii mei depărtați, de surghiuniții vremilor de acum. Stărnisem compătimitrea voastră și emoția se prefăcea în sentimentalism.

Deodată ușa se deschide în larg. Cu pași sburdanici, guralivi, intră Mimi, se repede la voi, vă încolățește gâtul cu brațele, vă sărută, vă giuguilește, să așeze între voi pe canapea și luându-vă de după cap începe a povesti din aventurile ei copilărești de prin pod, cu pisicile, cari alungau doi goșcaei mitești. O naivitate dulce, a companiilor de răsul argințiu al îndestulirei.

Pe fața voastră radia fericirea. Cum stam în fotoliul de lângă masă, simt cum niște cărcel îmi adună inima, mă ghemuesc tot mai mult până în cele din urmă nu mai sunt stăpân pe sentimentele produse de reacțiunea îndestulării și fericirii, aduse în odale de copila bălăle, cu seninul nevinovă-

ției în ochii rotunzi și abastri ca ci-coarea.

Înima mea de mamă e tot mai mult roasă de cărcelii durerii.

Pe când voi, copileștii de vraja mai mult a fetei, decât a copilăroaselor ei povestiri, stătești cu ochii ținți la ea, inima mi să aduna tot mai tare și abia mai puteam reține erumperea amarului înecat.

În momentele acele mă simțeam stăt de singură, atât de pășăită, atât de vrednică de compătimit.

Lucet mă ridic și ies. Am fugit dintre voi. Ca o somnambulă am scoborât treptele, sprjinindu-mă de pereți. M'am refugiat în oada asta, destinată mie.

Vream acum să-mi esut tovarășele nedespărțite. Am să le destănuiesc pricina zilelor de necredință. Azi mă spovedesc lor. Ne împrietenisem de-a binele demult ce eram împreună. O prietenie confidentă, căreia îi deschideam toate zăvoarele inimii, îi destănuiam toată agonisala durerilor sufletești... Și gândurile, tovarășele mele credincioase mă alinau pe brațul lor

eteric purtându-mă pe cărările cunoscută.

Câteva zile am fost culpabila celei mai detestabile infidelități. Ajinsă în mediul nou, m'am lăsat răpăta de vellea expansivă a copilei fericite, de îndestulirea ce domnește în casa întreagă nesătinsă de sacriilejul cataclismului, de seninul cerului abastri, de vraja razelor călduțe ale soarelui, a ghiocelilor, a lăbocilor de vierșe. Un hașig, de a cărui efect m'a înmănisat azi o cărcă surie, sosită din mari depărtați.

Pe masă dălnatesc mea un vray de cărci și hărți — și răzămăta, la întâmplare, ca un Mene-Tekel, cartă surie cu slova tremurată de agitarea mânel care a scris-o. Un semn de viață sbuciumată, de forțire spulberată. Un sol al durerii, care nu poate să a'bă mască.

Îmi închid ochii și parecă simt cum două brațe să încolăcesc și în jurul gâtului meu și îmi zice: mamă.

Cu ochii închiși, când nu văd realitatea, imaginele priad arpi și senzații a căror lipsă îmi stovesc textă vlagă vieții, mă înstăpănesc pe un moment.

O căldură binefăcătoare mă cuprinde și nu cutes să rida pierderea ochilor. de groaza desiluziei.

Deasupra mea, ca din sardină să aude pianul, înfărdind doina:

«Cine zice că mi bine, Mute-și casa lângă mine Si-a vedea cât mi de bine. Cine zice că mi rău, Să-l pășeseș Dumonezeu, — Ala știți măcașul meu...»

Apoi o schimbă în:

Nu știu Doamne trairul greu Ori sunt năcăjit iar eu...

Musica, când ai motive de intristare, te face melancolic.

Acum, în singurătatea asta mă alterează și mai mult — și isvorul lacrimelor mele aș vrea să-l amestec cu apa Voigeli, să spălăm împreună durerea de pe sufletul muncit de durere al unui biet oropăit. În neorocire fericirile pierdute sunt priaj de jala și de plâns. Izvorul lacrimelor nu mai șază și e demult decând s'a poroit. Și vremea îmi pare că totuși stă pe loc, n'o pot urni. Să învârtă în jurul unui punct fice: al durerii.

Wilde zice că: »unde este durere, e pământ sfințit.«

Dacă ar fi așa, atunci de multa sfințenie ași fi o mucenică și cu suflet liniștit aș putea zice: Acum sloboade Doamne pe roaba ta... sigură fiind de strălucirea fericirii de veci.

Pianul a încetat. Aud pași pe scară... Îi cunosc. Sunt sărituri șglobi de copil.

Deschid ochii. Un căpșor bălă, cu priviri scrutaătoare să învește în ușa cu șală deschisă, apoi lăsându-o în larg se repede la mine și cu fața îngrijorată mă întreabă: »Tușcă, iară ai plâns?«

Mă ia de mână — și eu mă las condusă la senin, la razete călduțe de soare, la cerul abastri, la ghiocel și toporași, — la hașig...

Dar Mene-Tekel mă urmărește și nu mă lasă răpăta de tot.

Tovarășe scurpe, gândurile mele n'o să vă mai părăsesc. Merg numai la un mic popas, dar încurând ne vedem în singurătatea odăii.

Oravița, Februarie 1916.

